

Asia: VN/4099/2024

Lausuntopyyntö: Työryhmämietintö hallituksen esitykseksi hankintalain, erityisalojen hankintalain sekä rikosrekisterilain 6 b §: n muuttamiseksi

Lausunnonantajan lausunto

Esityksen yleiset tavoitteet ja päämäärät

Mitä mieltä olette esityksen yleisistä tavoitteista ja päämääristä? Saavutetaanko esityksellä hallitusohjelman yleiset tavoitteet säästöistä ja kilpailun lisäämisestä?

Tavoitteet markkinoiden toimivuuden, kilpailun lisäämisen ja kilpailuneutraliteetin kasvattamiseksi ovat kannatettavia. Muutoksien myötä hankintayksiköiden hallinnollinen taakka tulee kuitenkin lisääntymään, joka johtaa ristiriitaan hallituksen hallitusohjelman tavoitteiden kanssa tehokkuuden lisäämisestä julkisissa hankinnoissa ja normien keventämisessä.

Hankintojen valmistelu

Hankintojen valmistelua koskevilla ehdotuksilla pyritään lisäämään hankintojen huolellista valmistelua, markkinakartoituksen käyttöä, sekä kilpailua julkisissa hankinnoissa. Tavoitteena on saada lisää tarjontaa ja säästöjä. Työryhmän mietinnössä ehdotetussa ratkaisussa on samanaikaisesti pyritty varmistamaan, että se on käytännön hankintatoimen näkökulmasta tarkoituksenmukainen.

Hankintojen valmistelun tärkeys korostuu entisestään, mikä tulee lisäämään resurssien tarvetta ja prosessien kestoja.

- **Kuinka hyvin hankintalain 65, 75, 124 ja 125 §:iä koskeva esitys edistää markkinakartoituksen käyttöä ja hankinnan huolellista valmistelua?**

Markkinakartoitusta koskeva pykälä (65 §) on korostaa asian tärkeyttä.

Hankintojen jakaminen osiin (75 §) tulee lisäämään valitusten määrää mikäli osapuolet haluavat riitauttaa perustelut hankinnan jakamisesta (väärin jaettu osiin).

Hankintamenettelyä koskeva kertomus (124§) lisää entisestään hankintayksikön ”paperitöihin” liittyvää työmäärää. Hankintamenettelyä koskeva kertomus itsessään jo työllistää jokaisessa EU-kynnsarvon ylittävässä hankinnassa ja uudistuksessa tulisi lisää perusteltavia kohtia.

Hankintamenettelyn keskeyttäminen (125§) tuo merkittävää lisätaakkaa toimintaympäristössä jossa toimittajia on olemassa vain pieni määrä. Uudelleen kilpailuttaminen tulee lisäämään hankintayksikön työmäärää ja hallinnollista taakkaa mm. hankintamenettelyn keskeyttäminen täytyy perustella + julkaista jälki-ilmoitus + kirjoittaa hankintakertomus + laatia tarjouspyyntö uudelleen + kilpailuttaa uudelleen hankinta (eikä tällöinkään ole takeita siitä, saadaanko 1 vai useampi tarjous)

- **Ovatko esitetyt keinot sopivia näiden tavoitteiden saavuttamiseksi?**

Vaikka esitetyt tavoitteet ovat sinällään hyviä ja kannatettavia, tulevat ne kokonaisuudessaan lisäämään hankintayksikön hallinnollista taakkaa, hankintaprosessien kestoja ja kokonaiskustannuksia, eivätkä välttämättä aja sen enempää hankintayksikön kuin tarjoajan etuja.

Sidosyksiköiden käytön rajoittaminen

Mitä mieltä olette esityksessä ehdotetusta sidosyksiköiden vähimmäisomistusta koskevasta vaatimuksesta? Onko se mielestänne tarkoituksenmukainen ja toteuttamiskelpoinen?

Sidosyksiköiden vähimmäisomistusta koskeva vaatimus on kannatettava.

Minkälaisia vaikutuksia esitetyllä sidosyksiköiden omistusosuuden vähimmäisvaatimuksella mielestänne on?

Tämä tulee karsimaan keinotekoisia kuntien ja hyvinvointialueiden osaomistuksessa olevia sidosyksiköitä.

- **Jos sidosyksiköitä koskeva muutos toteutetaan esitetyllä tavalla, mitä toimenpiteitä ja niistä aiheutuvia kustannuksia muutos todennäköisesti aiheuttaisi edustamanne organisaation eri toimialojen kannalta ja yleisesti?**

-

- **Mitä toimenpiteitä organisaationne aikoo sidosyksikön omistajana tehdä vähimmäisomistusrajaa koskevan sääntelyn seurauksena (esimerkiksi jatkuuko toiminta markkinaehtoisena, puretaanko yhtiö, pilkotaanko yhtiö, ryhdytäänkö muihin toimenpiteisiin?)**

- Minkälaisia taloudellisia tai muita hyötyjä muutoksesta todennäköisesti seuraisi?

Ovatko esitetyt sidosyksiköitä koskevat siirtymäajat mielestänne riittävät? Kuinka paljon aikaa muutoksiin tarvitaan?

- Mitä siirtymäaikaa vaativia toimenpiteitä sidosyksiköitä koskeva kirjaus aiheuttaisi?

Mietinnön liitteinä olevissa eriävissä mielipiteissä on esitetty poikkeuksia sidosyksiköiden omistusosuusvaatimukseen. Tulisiko vaatimukseen säätää poikkeuksia? Minkälaiset poikkeukset olisivat tarkoituksenmukaisia?

Valtion 100% omistamat erityistehtävä- ja strategisen intressin sidosyksiköt tulisi rajata hankintalakia koskevista uudistuksista pois. Hankintalain muutoksella ei tule vaarantaa yhteiskunnan ja Suomen puolustuksen kokonaisturvallisuutta. Sillä ei tule myöskään vaarantaa valtion omistaman yritysvarallisuuden kannattavaa kasvua ja arvonnousua. Leijona Catering on valtion omistajaohjauksessa luokiteltu valtion noteeraamattomaksi kaupallisesti toimivaksi yhtiöksi, johon valtiolla on strateginen intressi. Valtion talouspoliittinen ministerivaliokunta linjasi vuonna 2016, että Leijona Catering ei voi tarjota palvelujaan yksityiselle sektorille, eikä osallistua tarjoajana ravitsemuspalveluita koskeviin julkishallinnon kilpailutuksiin, joten se ei näkemyksensä mukaan toimi kilpailutilanteessa markkinoilla.

[Leijona Cateringin asiakkaat ovat keskeisiä turvallisuuskriittisiä viranomaisia, joten yhtiön toiminta keskittyy kokonaisuudessaan turvallisuuskriittisiin toimijoihin.

Turvallisuus ja huoltovarmuus

Vastaako esitys turvallisuutta ja huoltovarmuutta koskeviin tarpeisiin? Onko esitetty muutos riittävä keino varmistaa turvallisuuden toteutuminen hankinnan elinkaaren aikana ottaen huomioon EU-hankintadirektiivien reunaehdot, sekä muu turvallisuutta ja huoltovarmuutta koskeva sääntely?

On hyvä että turvallisuuden ja huoltovarmuuden merkitys nostetaan hankintalaissa paremmin esiin. tukemaan huoltovarmuuden kannalta keskeisiä hankintoja.

Valtion 100% omistamat erityistehtävä- ja strategisen intressin sidosyksiköt tulisi rajata hankintalakia koskevista sidosyksiköitä koskevista uudistuksista pois. Hankintalain muutoksella ei tule vaarantaa yhteiskunnan ja Suomen puolustuksen kokonaisturvallisuutta. Sillä ei tule myöskään vaarantaa valtion omistaman yritysvarallisuuden kannattavaa kasvua ja arvonnousua. Leijona Catering on valtion omistajaohjauksessa luokiteltu valtion noteeraamattomaksi kaupallisesti toimivaksi yhtiöksi, johon valtiolla on strateginen intressi. Valtion talouspoliittinen ministerivaliokunta linjasi vuonna 2016, että Leijona Catering ei voi tarjota palvelujaan yksityiselle sektorille, eikä osallistua tarjoajana

ravitsemuspalveluita koskeviin julkishallinnon kilpailutuksiin, joten se ei näkemyksensä mukaan toimi kilpailutilanteessa markkinoilla.

[Leijona Cateringin asiakkaat ovat keskeisiä turvallisuuskriittisiä viranomaisia, joten yhtiön toiminta keskittyy kokonaisuudessaan turvallisuuskriittisiin toimijoihin.

Rikosrekisteriotteen pakollisuudesta luopuminen

Rikosrekisteriotteiden pakollisesta käytöstä luopumista koskevan ehdotuksen tavoitteena on sujuvoittaa hankintamenettelyjä ja vähentää hallinnollista taakkaa.

Tämä olisi huomattava parannus nykykäytäntöön, jossa täytyy pyytää hallinto-, johto- tai valvontaelimen jäsenten rikosrekisteriotteet. Ei-turvallisuuskriittisissä hankinnoissa tämä on aiheuttanut hallinnollista taakkaa ja aika viivettä hankintaprosessiin.

- **Missä määrin muutos vaikuttaa hallinnolliseen taakkaan yhtäältä hankintayksiköiden ja toisaalta tarjoajien kannalta ja edistää näitä tavoitteita?**

Ei-turvallisuuskriittisissä hankinnoissa tämä on aiheuttanut hallinnollista taakkaa ja aika viivettä hankintaprosessiin.

Hankintojen ilmoittaminen

Mitkä ovat näkemyksenne hankintojen ilmoittamista koskeviin muutoksiin? Lisäävätkö ehdotetut muutokset hankintojen avoimuutta tarkoituksenmukaisella tavalla?

Hankinnasta ilmoittaminen (101§) lisää potentiaalista kilpailua ja mahdollistaa myös KV-toimijoiden huomioimisen kilpailutuksissa. Samaan aikaan pykälän 3 momentin muuttaminen jälki-ilmoittamista koskevan veloitteen osalta tulee lisäämään hankintayksikön työmäärää huomattavasti.

Muut huomiot

Haluamme kiittää mahdollisuudesta lausua ja nostamme positiivisina hankintalakia selkeyttävinä kohtina tarkennukset jälki-ilmoittautumisveloitteen ja alihankkijoiden vaihtamisen (78 §) osalta, myös harkinnanvarainen poissulkuperuste (81§) ja uusi 12 kohta on kannatettava.

Julkisten hankintojen menettely on jo nykyisellään erittäin säädelty, ja hankintoja koskevaa direktiiviä suunnitellaan avattavaksi tulevina vuosina EU:ssa. Yksi syy lainsäädännön uudelleentarkasteluun on tarve yksinkertaistaa menettelyä koskevaa lainsäädäntöä. Myös pääministeri Orpon hallitus on asettanut tavoitteeksi normien keventämisen toimenpiteet. Valitettavasti hankintalain mietinnössä ja muutoksissa tuntuu unohtuneen Orpon hallituksen tavoite normien keventämisestä, koska muutokset tulevat suuremmaksi osaksi lisäämään hankintayksiköiden hallinnollista taakkaa, työmäärää ja lisäämään oikeudenkäyntiriskejä.

Mähönen Nina
Leijona Catering Oy